

Cymraeg mewn Ymarfer Proffesiynol 1
Welsh in Professional Practice 1
2024-25

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

BA1 - Darlith 3
Dechrau arni!
Getting started!

mari.powell@uwtsd.ac.uk

Nod ac Amcanion

Aims and Objectives

CANOLFAN
GWASANAETHAU
CYMRAEG
WELSH LANGUAGE
SERVICES CENTRE

- **Yr Wyddor ac Ynganu**
The Welsh Alphabet and Pronunciation
- **Cyfarchion**
Greetings
- **Ble wyt ti'n byw?**
Where do you live?

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Yr Wyddor ac Ynganu

The Welsh Alphabet and Pronunciation

Yr Wyddor	a	b	c	ch	d
dd	e	f	ff	g	ng
h	i	j	l	ll	m
n	o	p	ph	r	rh
s	t	th	u	w	y

Allwedd: **Llafariaid** *Vowels*

 Llythrennau Dwbl *Double letters*

29 llythyren

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

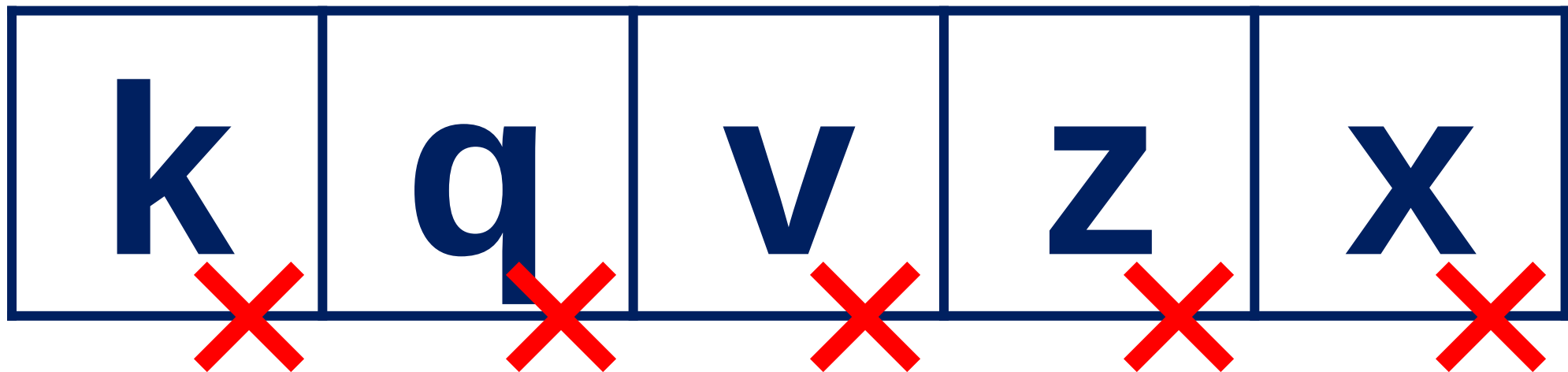
www.athrofa.cymru

Yr Wyddor *The Alphabet*

- **Ysgrifennwch yr Wyddor Saesneg ar eich bwrdd gwyn unigol**
Write the English alphabet on your individual white board
- **Pa lythrennau sydd ddim yn yr Wyddor Gymraeg?**
Which letters are not in the Welsh alphabet? Cross them out!
- **Sawl llythyren rydych chi wedi eu croesi?**
How many letters have you crossed out?

Yr Wyddor *The Alphabet*

Yr Wyddor *The Alphabet*

- **Ysgrifennwch yr Wyddor Gymraeg ar eich bwrdd gwyn unigol**
Write the Welsh alphabet on your individual white board
- **Pa lythrennau sydd ddim yn yr Wyddor Saesneg?**
Which letters are not in the English alphabet?

Yr Wyddor	a	b	c	ch	d
dd	e	f	ff	g	ng
h	i	j	l	ll	m
n	o	p	ph	r	rh
s	t	th	u	w	y

29 llythyren

Llythrennau Dwbl *Double Letters*

- **Mae 8 llythyren ddwbl yn Yr Wyddor Gymraeg**
There are 8 double letters in the Welsh alphabet
- **Mae'n bwysig gwybod hyn wrth ddefnyddio'r Geiriadur yn gywir, e.e. mae 'cwestiwn' yn dod o flaen 'chwarae'**
It is important to know this when using a dictionary, e.g. 'cwestiwn' will come before 'chwarae'

Llythrennau Dwbl *Double Letters*

Aberystwy**th**

Claw**dd**newy**dd**

Dinby**ch**

Dolge**ll**au

Hwl**ff**or**dd**

Llandudno

Llane**lli**

Llanfiha**ng**el

Llangol**ll**en

Ma**ch**yn**lle**th

Pw**ll**heli

Rhu**dd**lan

Rhyd-**dd**u

Tre**ff**ynton

Ty**dd**dewi

Y Llafariaid Vowels

- **Mae 7 llafariad yn Yr Wyddor Gymraeg**

There are 7 vowels in the Welsh alphabet

- **Mae'r llafariad yn bwysig. Mae defnyddio'r ffurf gywir o'r cysylltair 'a' yn ddibynnol ar hyn sy'n dod ar ei ôl, e.e.**

The vowels are important. Using the correct form of the connective 'and' depends what comes after it, e.g.

pensil **a** llyfr
disgybl **ac** athro

- **a** cyn cytsain (*'a' before a consonant*)
- **ac** cyn llafariad (*'ac' before a vowel*)

Yr Wyddor	a	b	c	ch	d
dd	e	f	ff	g	ng
h	i	j	l	ll	m
n	o	p	ph	r	rh
s	t	th	u	w	y

29 llythyren

Y Llafariaid *Vowels*

- **Mae pob llafariad yn gallu bod yn fyr, neu'n hir:**
All vowels can be short or long:

O

olaf (*long as in 'door'*)
ond (*short as in 'orange'*)

U

llun (*long as in 'tree'*)
undeb (*short as in 'drip'*)

Cytseiniad *Consonants*

- **Newyddion da! Un llythyren – un sain!**

Good news! One letter – One sound!

Llythyren <i>Letter</i>	Sain yn Saesneg <i>Sound in English</i>	Sain yn Gymraeg <i>Sound in Welsh</i>
c	cat Cyril	cath (never "s")
g	great George	glas (never "j")
s	sock news	caws (never "z")

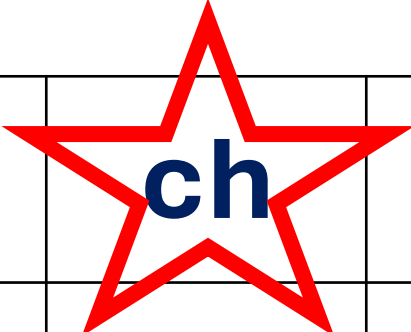

Pa lythyren ydy hon? *Which letter is this?*

Yr Wyddor	a	b	c	ch	d
dd	e	f	ff	g	ng
h	i	j	l	ll	m
n	o	p	ph	r	rh
s	t	th	u	w	y

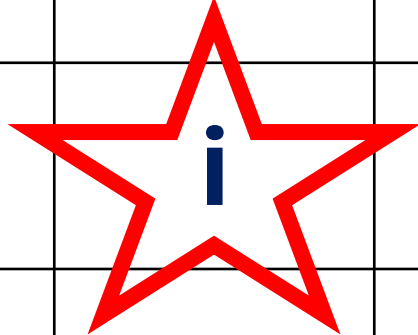
Pa lythyren ydy hon?

Yr Wyddor	a	b	c	 ch	d
dd	e	f	ff	g	ng
h	i	j	l	ll	m
n	o	p	ph	r	rh
s	t	th	u	w	y

Pa lythyren ydy hon?

Yr Wyddor	a	b	c	ch	d
dd	e	f	ff	g	ng
h	i	j	l	ll	m
n	o	p	ph	r	rh
s	t	th	u	w	y

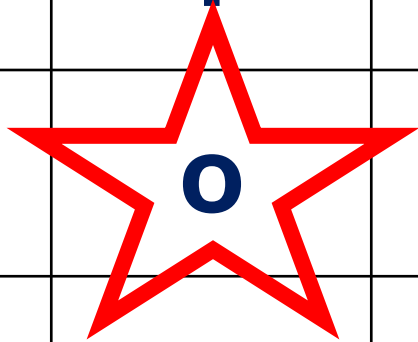
Pa lythyren ydy hon?

Yr Wyddor	a	b	c	ch	d
dd	e	f	ff	g	ng
h	i	j	l	ll	m
n	o	p	ph	r	rh
s	t	th	u	w	y

Pa lythyren ydy hon?

Yr Wyddor	a	b	c	ch	d
dd	e	f	ff	g	ng
h	i	j	l	ll	m
n	o	p	ph	r	rh
s	t	th	u	w	y

Pa lythyren ydy hon?

Yr Wyddor	a	b	c	ch	d
dd	e	f	ff	g	ng
h	i	j	l	ll	m
n	o	p	ph	r	rh
s	t	th	u	w	y

Pa lythyren ydy hon?

Yr Wyddor	a	b	c	ch	d
dd	e	f	ff	g	ng
h	i	j	l	ll	m
n	o	p	ph	r	rh
s	t	th	u	w	y

Pa lythyren ydy hon?

Yr Wyddor	a	b	c	ch	d
dd	e	f	ff	g	ng
h	i	j	l	ll	m
n	o	p	ph	r	rh
s	t	th	u	w	y

Dysgu'r Wyddor Gymraeg

Learning the Welsh Alphabet

- <https://youtu.be/mzQyWnG3VW0>
- <https://youtu.be/h-zu72YpXKY>
- <https://youtu.be/J0f5wT9dCpY>
- https://youtu.be/_xlgp8PfRqw

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

^ To bach! ^

- yn ymestyn y sain

makes the sound a little longer

- yn newid ystyr gair!

changes the meaning of a word!

so...

mor

môr

until...

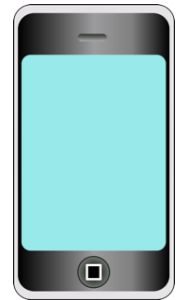

tan

tân

ffon

ffôn

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Darllen ac Ynganu *Reading and Pronunciation*

ysgol	dosbarth
ystafell	athro
athrawes	gwaith
llon	llong
cawr	mawr
llwyd	bwyd
dal	dall
iâ	iâr

Darllen ac Ynganu *Reading and Pronunciation*

gwên	Gwen
man	mân
can	cân
môr	mor
twr	tŵr
tân	tan

Llafariaid clwm *Vowels: two-letter sounds*

• ai, ae, au	<i>aisle</i>
• aw	<i>cow</i>
• eu, ei, ey	<i>say</i>
• oe, oi, ou	<i>boy</i>
• ow	<i>own</i>
• wy	<i>bwyd</i>

Llafariaid clwm *Vowels: two-letter sounds*

ai ae au	Similar to English 'eye'	gwaith , gwair , cadair , Owain , llygaid , blaidd llaeth , pennaeth , chwaraeon , gwasanaeth , chwaer , gaeaf cau , adnoddau , blociau , esgidiau , dechrau , golau , llyfrau
aw	Similar to English 'ow' in 'cow'	awr , awyren , caws , cawl , dawn , llawn , rhaw , bawd , Mawrth
ei eu ey	Similar to English 'say'	eich , gweithio , teithio , neidio , cyfeiriad , gweithgaredd , eili ad , dweud , gwneud , Eurwen , goleudy , Llangyndeyrn
oi oe ou	Similar to English 'oy' in 'boy'	cloi , troi , rhoi , oed , oer , ddoe , coeden , coes , cyffrous , clou
ow	Similar to English 'ow' in 'own'	Owen , clowch , trowch , rhowch , trowsus , brown , powlen
wy	This sound doesn't occur in English	swyddfa , cwyn , hwyr , hwyl , hwyaden , dwy , llwy , bwyd , b wyta , rhwydd , egwyl , mwydyn , olwyn , llwynog , modrwy

Sut mae dweud ...?

How do we say ...?

gwaith

ai

cadair

gwair

llygaid

(eye)

Sut mae dweud ...?

How do we say ...?

llaeth

ae

pennaeth

chwaer

gwasanaeth

(eye)

Sut mae dweud ...?

How do we say ...?

aur

au

haul

golau

(eye)

llyfrau

Sut mae dweud ...?

How do we say ...?

awr

aw

llawr

caws

(cow)

bawd

Sut mae dweud ...?

How do we say ...?

eich

ei

teithio

neidio

eiliad

(say)

Sut mae dweud ...?

How do we say ...?

dweud

eu

gwneud

goleudy

(say)

Eurwen

Sut mae dweud ...?

How do we say ...?

cloi

oi

rhoi

troi

(boy)

lloi

Sut mae dweud ...?

How do we say ...?

clou

ou

cyffrous

(boy)

Sut mae dweud ...?

How do we say ...?

clown

OW

brown

rhowch

trowch

(own)

Sut mae dweud ...?

How do we say ...?

hwyl

wy

llwy

llwynog

bwyta

NO English sound

Pwyslais ... *Emphasis ...*

**Yn y Gymraeg mae'r pwyslais,
fel arfer, ar y sillaf olaf ond un.**

*In Welsh, the emphasis is almost
always on the last but one syllable.*

Nerys

ti

ysgol

Bethan

dosbarth

papur

ysgrifennu

Yn y dosbarth ... *In class ...*

Use a Welsh-English dictionary to find the meaning of the following words:

ysgol	plant	athro	athrawes	bore
prynhawn	disgybl	llyfr	papur	pensil
drws	ffenest	disgyblion	cofrestr	gwers
egwyl	ysgrifennu	darllen	llyfrau	cinio

Ap Geiriaduron

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Yn y dosbarth ... *In class ...*

**Beth ydy lluosog y geiriau yma?
Edrychwch yn y geiriadur a dwedwch y
geiriau.**

*What is the plural of these words?
Look in the dictionary and say them out loud.*

- ysgol
- syniad
- mynydd
- diddordeb
- anifail
- llyfr
- athro
- cwestiwn
- brechdan
- targed

Mae hi'n amser chwarae Splat!

ysgol	plant	athro	athrawes	bore
prynhawn	disgybl	llyfr	papur	pensil
drws	ffenest	disgyblion	cofrestr	gwers
egwyl	ysgrifennu	darllen	llyfrau	cinio

Cyfarchion

Greetings

Cyfarchion *Greetings*

Bore da!

Good morning!

**Prynhawn
da!**

Good afternoon!

**Noswaith
dda!**

Good evening!

Nos da!

Good night!

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Cyfarchion yn y dosbarth ...

Bore da, blant.

Bore da, bawb.

Prynhawn da,
ddosbarth.

Prynhawn da,
Flwyddyn 3.

Yn y Gymraeg mae treigladau ar ôl cyfarchiad. Rydyn ni'n dweud:
In Welsh there is a soft mutation after a greeting. We say:

Helô, blant.

Y Treigladau *The Mutations*

- **Treigladd ydy pan fod llythyren gyntaf gair yn newid. Mae'r newid yn digwydd o ganlyniad i'r gair sy'n dod o'i flaen.**

A mutation is when a consonant changes at the beginning of a word. This occurs because of a word or phrase preceding it.

- **Dim ond y naw llythyren yma sy'n treiglo:**

Only these 9 letters mutate:

p t c b d g ll m rh

- **Mae tri math gwahanol o dreigladau:**

There are three different mutations:

1. **Treigladd Meddal** (*Soft Mutation*)
2. **Treigladd Trwynol** (*Nasal Mutation*)
3. **Treigladd Llaes** (*Aspirate Mutation*)

Y Tabl Treiglo

Llythyren cyn treiglo <i>Original letter</i>	Treiglad Meddal <i>Soft Mutation</i>	Treiglad Trwynol <i>Nasal Mutation</i>	Treiglad Llaes <i>Aspirate Mutation</i>
p	b	mh	ph
t	d	nh	th
c	g	ngh	ch
b	f	m	
d	dd	n	
g	-	ng	
ll	l		
m	f		
rh	r		

Cyfarchion yn y dosbarth ...

Bore da, blant.

Bore da, bawb.

Prynhawn da,
ddosbarth.

Prynhawn da,
Flwyddyn 3.

Yn y Gymraeg mae treigladau ar ôl cyfarchiad. Rydyn ni'n dweud:
In Welsh there is a soft mutation after a greeting. We say:

Helô, blant.

Y Treigladd Meddal *The Soft Mutation*

p	t	c	b	d	g	ll	m	rh
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
b	d	g	f	dd	-	l	f	r

Pwy wyt ti? Who are you?

Nia

Tom

Carys

Siân

Rhys

Beth

..... ydw i.

....dw i.

ti / chi

Pwy wyt ti?

Pwy ydych chi?

*'ti' and 'chi'
both mean you*

ti

'ti' is used when addressing one person, e.g. a friend, a relative, a learner

chi

'chi' is used when addressing more than one person, e.g. a whole class, a group of learners

'chi' is also used when addressing a person formally, e.g. the Head, a parent, a visitor to school

Pwy ydych chi? *Who are you?*

Nia

Tom

Carys

Siân

Rhys

Beth

..... ydw i.

....dw i.

Sut wyt ti? *How are you?*

Sut wyt ti?

How are you? (singular)

Sut ydych chi?

How are you? (plural)

Da iawn, diolch.

Very well, thank you.

Gweddol.

O.K.

Wedi blino.

Tired.

Ofnadwy.

Terrible.

ti / chi

Sut wyt ti?

Sut ydych chi?

*'ti' and 'chi'
both mean you*

ti

'ti' is used when addressing one person, e.g. a friend, a relative, a learner

chi

'chi' is used when addressing more than one person, e.g. a whole class, a group of learners

'chi' is also used when addressing a person formally, e.g. the Head, a parent, a visitor to school

Sut wyt ti heddiw?

Bendigedig!

Da iawn!

Gweddol

Wedi blino

Trist

Sâl

Ofnadwy

Hapus

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Mae ansoddeiriau'n **treiglo'n feddal** ar ôl '**yn**'

*Adjectives **mutate softly** after '**yn**':*

- bendigedig > Dw i'n **f**endigedig.
- trist > Dw i'n **d**rist.

Sut wyt ti heddiw?

Dw i'n fendigedig!

Dw i'n dda iawn!

Dw i'n weddol.

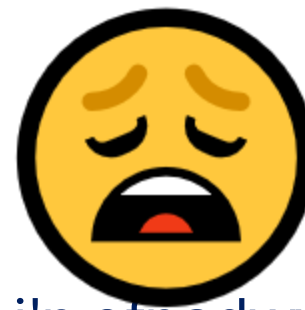
Dw i wedi blino.

Dw i'n drist.

Dw i'n sâl.

Dw i'n ofnadwy.

Dw i'n hapus.

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Sut wyt ti heddiw?

Rydw i'n fendigedig!

Rydw i'n dda iawn!

Rydw i'n weddol.

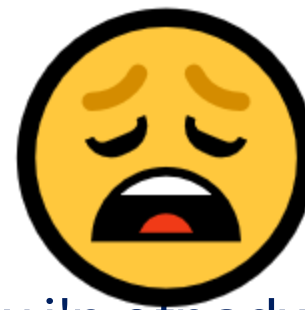
Rydw i wedi blino.

Rydw i'n drist.

Rydw i'n sâl.

Rydw i'n ofnadwy.

Rydw i'n hapus.

Sut ydych chi heddiw?

Rydyn ni'n fendigedig!

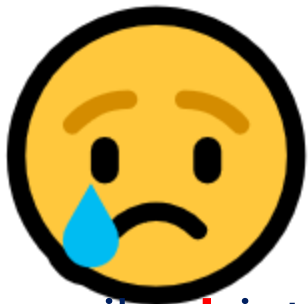
Rydyn ni'n dda iawn!

Rydyn ni'n weddol.

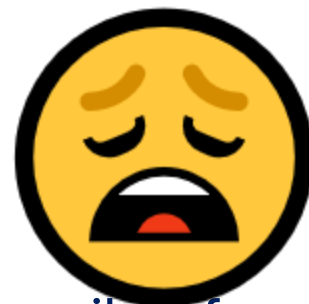
Rydyn ni wedi blino.

Rydyn ni'n drist.

Rydyn ni'n sâl.

Rydyn ni'n ofnadwy.

Rydyn ni'n hapus.

Rhowch gynnig arni! *Give it a go!*

A: Bore da!

B: Bore da! Sut wyt ti heddiw?

A: Rydw i'n iawn, diolch. Sut wyt ti?

B: Rydw i'n hapus, diolch.

A: Pwy wyt ti?

B: Sara ydw i. Pwy wyt ti?

A: Rhys ydw i.

B: Hwyl fawr!

Cyfieithwch y sgwrs gan ddefnyddio'r patrymau ddysgoch chi heddiw.

Translate the conversation by using the Welsh patterns you learnt today.

A: **Good afternoon!**

B: **Hello! Who are you?**

A: **I am Siân. Who are you?**

B: **I am Jac.**

A: **How are you today?**

B: **I'm very good, thank you. How are you?**

A: **I am tired.**

B: **Oh no!**

Ble wyt ti'n byw?

Where do you live?

Ble wyt ti'n byw?

- Pen-y-bont > Rydw i'n byw ym Mhen-y-bont.
Penant > Dw i'n byw ym Mhenant.
Tregaron > Rydw i'n byw yn Nhregaron.
Talybont > Dw i'n byw yn Nhalybont.
Caerdydd > Rydw i'n byw yng Nghaerdydd.
Caernarfon > Dw i'n byw yng Nghaernarfon.
Bangor > Rydw i'n byw ym Mangor.
Dol-y-bont > Dw i'n byw yn Nol-y-bont.
Gwynedd > Dw i'n byw yng Ngwynedd.

p	>	mh
t	>	nh
c	>	ngh
b	>	m
d	>	n
g	>	ng

'yn' + place name = Treigladd Trwynol (*Nasal Mutation*)

Y Treigladd Trwynol *The Nasal Mutation*

p	t	c	b	d	g
↓	↓	↓	↓	↓	↓
mh	nh	ngh	m	n	ng

Ble wyt ti'n byw?

Rydw i'n byw **yn** Aberystwyth.

Dw i'n byw **yn** Llantrisant.

Does DIM treigladau am fod y llefydd hyn yn dechrau gyda'r llythrennau 'A' neu 'Ll' sydd ddim yn treiglo'n drwynol.

There is no mutation here as these place names begin with the letters 'A' or 'Ll' and they do NOT take a nasal mutation.

Rydw i'n byw ym...

Powys

Rydw i'n byw yn...

Tonna

Rydw i'n byw yng...

Caerdydd

Rydw i'n byw ym...

Bangor

Rydw i'n byw yn...

Dinbych

Rydw i'n byw yng...

Gorseinon

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Rydw i'n byw ym...

Meidrim

Rydw i'n byw yn...

Llanelli

Rydw i'n byw yn...

Rhos

Ble wyt ti'n byw?

Rydw i'n byw yn ... / Dw i'n byw yn ...

I live in ...

yn + Aberaeron

yn + Pontyberem

yn + Llanbed

yn + Caerfyrddin

yn + Tymbbl

yn + Dinbych

yn + Caergybi

Ble wyt ti'n byw?

tŷ ar wahân

byngalo

tŷ teras

fflat

tŷ pêr

bwthyn

ffermdy

carafán

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Yr Athrofa
Centre for Education
Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Ble wyt ti'n byw?

Dw i'n byw **yngh** **Ngh**eredigion
mewn tŷ ar wahân.

Dw i'n byw **ym** **M**angor
mewn fflat.

RHEOL

yn = lle penodol
(definite place)

mewn = lle amhenodol
(indefinite place)

Mae hi'n amser ymarfer!

- Bore da! ydw i.
- Dw i'n
- Dw i'n byw yn ... (+ treiglâd trwynol)
- Dw i'n byw mewn ...

Bendigedig, bawb!

Hwyl fawr!

